

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра журналістики

Робоча програма навчальної дисципліни
ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський) _____

Галузь знань _____ 0303 «Журналістика та інформація» _____

Напрямок _____ 6.030301 «Журналістика» _____

Освітня програма _____ Журналістика _____

Спеціалізація _____ Журналістика _____

Вид дисципліни _____ обов'язкова _____

Факультет _____ філологічний _____

2018 / 2019 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою філологічного факультету

“22” червня 2018 року, протокол № 11

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Казакова Т. В. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри журналістики Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Програму схвалено на засіданні кафедри журналістики.

Протокол від “13” червня 2018 року № 13.

Завідувач кафедри журналістики

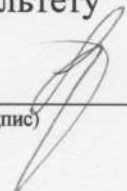
(підпис)

Хавкіна Л. М.
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією філологічного факультету.

Протокол від “21” червня 2018 року № 5.

Голова методичної комісії філологічного факультету

(підпис)

Гноєва Н. І.
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “теорія та історія соціальних комунікацій” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки першого рівня вищої освіти (бакалаврського) спеціальності 6030301 журналістика спеціалізації журналістика

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни:

. Мета - формування у студентів уявлень про суспільний інформаційний простір як про систему каналів, форм та актів комунікації та про діахронічний та синхронічний комунікативний контекст журналістики.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

- сформулювати поняття «соціальних комунікацій», як багатозначної соціокультурної категорії, що є базовою для усіх «інформаційних» спеціальностей;
- систематизувати у студентів понятійно-термінологічну базу навколо поняття «соціальні комунікації»;
- ознайомити студентів з провідними сучасними філософськими, соціологічними, структурно-семіотичними, психологічними та власне комунікативістськими *підходами* до трактування явища «соціальні комунікації»;
- виробити вміння виявляти та характеризувати особливості та контенти інформаційних потоків, що продукуються такими формами соціальних комунікацій як освіта, мистецтво, релігія, реклама та PR, фотографія у порівнянні із журналістикою;
- поглибити історичне мислення студента, ознайомивши зі щаблями розвитку соціальних комунікацій та рушійними силами їх еволюції;
- сформулювати уявлення про журналістику як елемент ширшої комунікативної системи;
- сформулювати у студентів погляд на журналістський текст як на важливий сегмент комунікативної ситуації;
- сформулювати відповідальність майбутнього журналіста як творця чи активного суб'єкта комунікативної ситуації.
- навчити студентів створювати інформаційний продукт в умовах сьогоденного стану української суспільної культури зі свідомим урахуванням конкретної комунікативної ситуації;
- сформулювати та розвивати діалогічне мислення студента;
- сформулювати системне бачення професійної діяльності журналіста у широкому суспільному комунікативному просторі

1.3. Кількість кредитів 6 (денна форма); 3 (заочна форма)

1.4. Загальна кількість годин 188 (денна форма); 90 (заочна форма)

1.5. Характеристика навчальної дисципліни

Нормативна	
Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Рік підготовки	
4-й	4/5-й
Семестр	
7-й	8/9-й
Лекції	
56 год.	10/2 год.
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота, у тому числі	
116 год.	78 год.
Індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Заплановані результати навчання

Знати:

- сутність *поняття* «соціальні комунікації» та його складових: «соціальні комунікації»: «знакова система» (знак, символ, образ, концепт), «соціальний клей» (ідентифікація, спільнота, суспільство, держава, «саванна теорія»), «засоби передачі інформації» (символічна сигналізація, умовна сигналізація, писемність), «канали передачі інформації» (друк, радіо, телебачення, інтернет), «переміщення духовних сутностей» (за Дж. Локком та Ф. Тютчевим), «проект узгодження Я з Іншим» (логічний та феноменологічний діалог, діалогічне мислення, репресія індивідуальності, «конфлікт поколінь»), переконання (риторика, пропаганда, маніпуляція);
- *форми комунікації* : журналістика, освіта, релігія, мистецтво, реклама, фотографія;
- *еволюцію* соціальних комунікацій: комунікація тварин, комунікація гомінід, ритуально-міфологічна комунікація первісного суспільств та стародавніх держав, комунікація переконання і залучення вісьового часу, літературна комунікація як обмін думками, журналістська комунікація інформування, постжурналістська комунікація спілкування;
- *історіософію* М. Маклюєна, Н. Карамзіна, Л. Толстого, К. Маркса, А. Тойнбі.

Вміти:

- використовувати *понятійний апарат* у власних міркуваннях про сутність, особливості, причини еволюції та вплив на суспільство соціальних комунікацій;
- аналізувати *сегменти* різновидів соціальних комунікацій у синхронії і у діахронії;
- виявляти роль і значення основних *суб'єктів* комунікативної ситуації або практики;
- визначати *контенти* комунікативних практик та ситуацій у синхронії та діахронії;
- об'єктивно *виражати протилежні точки зору* з позиції феноменологічного діалогу.

Фахові компетентності:

- визначати у інформаційному потоці актуальні, соціально значущі суспільно-політичні, еклномічні і культурні процеси та явища сучасності;
- застосовувати знання світової культури, літератури, історії, релігії, екології, соціології, політології, економіки тощо у практичній діяльності.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ I. «СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ» ЯК ЯВИЩЕ, НАУКОВА І НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА. ПАРАДИГМА СКЛАДОВИХ ПОНЯТТЯ «СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ»

Тема 1. Специфіка курсу «Теорія та історія соціальних комунікацій»

Проблема виявлення *феноменологічної сутності* комунікації. Історичний дискурс визначення поняття за Дж. Пітерсом. Загальне визначення поняття соціальної комунікації як сукупності процесів і структур обігу інформації та знань у суспільстві, що забезпечують його існування й розвиток. Співвіднесення понять «комунікація» і «інформація».

Причини введення курсу «теорія та історія соціальних комунікацій» для журналістів: помістити журналістику у широкий діахронічний і синхронічний контекст соціальних комунікацій. Сутність курсу «теорія та історія соціальних комунікацій», його предмет, мета, завдання та структура. Курс «теорія та історія соціальних комунікацій» у контексті інших наукових дисциплін соціально-комунікаційного циклу. Можливості синергетичного підходу до вивчення соціальних комунікацій. Курс «теорія та історія соц. ком.» в межах завдань сучасного «класичного університету».

Тема 2. Парадигма визначень поняття соціальні комунікації (знакова система, трансмісія, феноменологічний діалог, проект переконання, «соціальний клей»)

Визначення комунікації за Р. Якобсоном («людські стосунки у сигніфікації»). Семіотика як наука про знакові системи. Знак. Двоскладова та трискладова структура знаку. Денотат. Коннотат. Інтерпретанта. Модус. Поняття. Концепт (як надбання індивіду) За А. Залевською). Символ. Метафора. Художній образ. Парадигма значимостей. Текст та дискурс.

«Мова – великий *трубопровід*» (Дж. Локк); «Мысль изреченная есть ложь» (Ф. Тютчев); «Мова – *тюрма думки*» (Ф. Ніцше), «Нам не дано *предугадать*, как слово наше отзовется» (Ф. Тютчев).

Від «Чужого» до «Іншого». Я – Чужий в *античності* (елліни- варвари); *Середні віки* – (християнство - язичництво); *Просвітництво* (освічений – неосвічений). ХІХ ст. (відчуження); ХХ ст.(Чужий - Інший). Діалогічний аналіз відношення «Я - Інший» (за М. Бубером): філософія Зову а Відповіді. «Ти– комунікація». Концепція логічного (розуміння через сферу загальнозначущого; репресія індивідуальності «я» у діалозі) та феноменологічного діалогу (розуміння через контакт між персональних цілісностей). «Конфлікт поколінь», опозиції «Схід-Захід», «Християнство-Мусульманство», «Масова-Елітарна культура», «Гетеросексуальність-Гомосексуальність» через призму опозиції «Чужий - Інший».

Риторика. Пропаганда. Маніпуляція. Основні поняття риторики: логос, етос, пафос. Пропаганда як вплив на соціальну поведінку людей, розповсюдження ідеології і політики певних класів, партій, держав, «війна думок», маніпуляції масовою свідомістю.

Концепція *соціальної людини* (Аристотель, Т. Гоббс, Е. Дюркгейм). «Саванна теорія» та «теорія розумного договору». Соціальна інтеграція. Спільнота. Суспільство. Держава. Ідентифікація та теорія спіральної динаміки К. Грейвза. Системи ідентичності.

Тема 3. Засоби та канали передачі інформації

Мова (сучасні гіпотези походження людської мови: поведінкова теорія – біхевіоризм – за Дж. Уотсоном і Дж. Скіннером та інстинктивна теорія Н. Хомського). Символічна сигналізація, умовна сигналізація, *писемність* (За Н. Павленко): піктограма, ідеограма, ієрогліф; ребус не та силабічне письмо, фонемографічне письмо (консонантно-звукове, локалізовано-звукове). Фонематична абетка як рушій історичної еволюції: лінійний тип мислення, індивідуалізм, капіталізм, націоналізм (За М. Маклюеном).

Media як повідомлення (За М. Маклюеном). Рукопис. Друк (водорозділ між Середньовіччям і Новим часом; друкований текст – перший «товар» масового виробництва, що породжує масову комунікацію, гомогенізація тексту – гомогенізація людей, джерело влади і багатства; фундамент індивідуалізму, суспільного самовираження, виховання традицій інтелектуальної власності, проблема авторства і автентичності; книгодрук та манія величі Відродження – існування автора-індивіда у просторі і часі). Радіо. Телебачення. Інтернет. «Галактика Гуттенберга» (За М. Маклюеном). Лінійне та кліпове мислення. Гарячі та холодні ЗМІ. Телебачення та концепція великого села (За М. Маклюеном). Інтернет і постжурналістика.

Поняття про *інформаційну революцію*. Мова, писемність, друк як три інформаційні революції.

РОЗДІЛ II. ГОРИЗОНТАЛЬ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

Тема 4. Журналістика як різновид соціальних комунікацій

Журналістика як *різновид* суспільного інформування. Журналістика як оперативне знання про зміни дійсності, призначене для підвищення надійності соціальної орієнтації особистості та укріплення міцності суспільства. Журналістика як знання оперативного призначення про те, що відбувається, яке претендує на швидке оголошення, але не претендує на абсолютну істинність та репрезентативність. «Новинарність» - іманентна риса журналістики. *Причини* появи журналістики (цінність нового, географічне розширення комунікативного простору, боротьба суб'єктів впливу за суспільну думку «мовчазної більшості», поява загальноєвропейської наукової спільноти). *Функції* журналістики. *Типи* журналістики (комерційна, пропагандистська, просвітницька).

Тема 5. Освіта як різновид соціальних комунікацій

Освіта як *різновид* соціальної комунікації: освіта як система процесів взаємодії людей у суспільстві, що забезпечує входження індивіда у це суспільство (А. Леонтьєв), як процес педагогічно організованої *соціалізації*, що здійснюється в інтересах особистості і суспільства, як ретрансляція духовних і соціальних цінностей від покоління до покоління. *Інституціональні* і *неінституціональні* типи освіти; пролегомени освіти у первісному суспільстві (за монографією А. Мід «Мир дитинства»); інтерпретація освіти у західноєвропейській інтелектуальній традиції: система теоретичної педагогіки Платона й Аристотеля та феномен давньогрецької «*пайдейї*»; складові *humanitas* за Цицероном (*ars, doctrina, disciplina, litterae, studium*); середньовічна концепція освіти (освіта як *культивування душі* через каяття, очищення та звернення до Бога); концепція Я.А. Коменського (освіта у контексті *розвитку природних здібностей дитини*) як головна концепція освіти епохи

Відродження); концепція І. Гердера (освіта як «взрощення до гуманності», соціалізація) у руслі просвітницької ідеї лінійного прогресу в історичному русі; концепція освіти за Гегелем (*підняття свого окремого єства до своєї узагальноної природи*) як філософське кредо ХІХ ст.; комунікативістські концепції освіти М. Шелера – «образ сукупного людського буття» та Г. Гадамера («Істина і метод») – освіта як основа, що дозволяє людині *ввійти у комунікаційний простір культури, засвоїти світ як певний текст*.

Соціокультурний контекст освіти: виникнення феномену освіти як системи соціального наслідування, передачі досвіду від покоління до покоління, суб'єктивна форма досвіду, виникнення суспільних освітніх відносин. Місце університету в суспільній комунікації (К. Ясперс, Ж. Дерріда, Х. Ортега-і-Гассет, Г. Гадамер, М. Квек).

Тема 6. Релігія як різновид соціальних комунікацій

Релігія як *комунікація людини з сакральним світом* (Лактанцій), релігійні комунікативні практики та їх зв'язок із *світським соціумом* (наприклад, місце І. Златоуста у суспільному житті Антіохії, роль Ф. Прокоповича у популяризації в суспільстві ідей Петра І). Церковна комунікація *Середньовіччя* (за Хьозингою). (Бертольд Регенсбургський – найпопулярніший проповідник Середньовіччя).

Релігія – ірраціональна складова культури людини, що містить *5 складових*: релігійний образ. Міфологію. Ритуали. Символи і заповіді (заборони).

Соціокомунікативні функції релігії: створення спільнотності, висування ідеалів, які стимулюють суспільний розвиток, збереження моральних цінностей, виховання, утвердження «позитивної солідарності», «гуманного права».

Еволюція релігійної віри: **1)** уявлення про можливість використовувати природні сили у межах «Ти-комунікації» зі світом; **2)** віра у сутнісне для людини значення надприродних сил у межах «Воно-комунікації» зі світом; **3)** поява спеціалізованого рівня культури у сфері вірувань (шамани, чаклуни, служителі храмових культів); **4)** поява в релігійній вірі вищих неутілітарних цінностей (Істина, Добро, Справедливість, Краса); **5)** формування уявлень про ідеальне життя як передусім духовне життя; **6)** віра як прагнення злитися з Богом без посередників, відмова від інституту церкви; **7)** деконкретизація релігії, екуменічний рух; **8)** релігія як віра в ідеальні цінності (єднання і любов), релігійність без Бога; **9)** «смерть Бога» як фундаментальна метафора постмодерністської філософії (відмова від ідеї зовнішнього присудження, ідея «когнітивної і моральної зрілості Я», ідея моральної відповідальності людини).

Тема 7. Мистецтво як різновид соціальних комунікацій.

Мистецтво як «засіб повної і безперешкодної комунікації між людиною і людиною у світі, повному провалів і стін, що обмежують спільність досвіду» (Дж. Дьюї. Мистецтво як досвід). Комунікативні можливості музики, театру, кіно, живопису, скульптури, архітектури, танцю, перфоменсу. *Художній образ* – поліморфна естетична структура, особливий засіб духовного засвоєння світу, специфічного способу світогляду, що дозволяє людині компенсувати обмеженість виключно раціонального пізнання. *Історія мистецтва* – процес художньо естетичного омислення найважливіших протиріч людського існування. *Найважливіша соціокомунікативна функція мистецтва* – служити гармонізації відносин людини зі світом. *Література* як різновид соціальних комунікацій і як суспільний феномен.

Тема 8. Реклама як різновид соціальних комунікацій.

Реклама у контексті соціальної та масової комунікації. Реклама як самоорганізація глупоти (Н. Луман), реклама як ідеологія споживання (У. Еко), реклама як великий регрес (Ж. Бодрийар), реклама як тоталітарне закріпачення людини та його потреб (Паккард). Характер у комунікативного впливу: від інформування до непомітного нав'ювання, Рекламний імператив та індикатив. Мотиви «захищеності», «підкування», «дару», «свята», «престижу» (остання модель – фетиш соціального самоствердження), «нарцисизму», «великого колективу» (схема колективно-міфологічної проєкції, орієнтація на глибинну однаковість) - провідні мотиви рекламного тексту

Тема 9. Фотографія як різновид соціальних комунікацій.

Фотографія як відображення реальності. Фотографія як погляд S на світ. Комунікативні можливості фотографії.

РОЗДІЛ III. ВЕРТИКАЛЬ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

Тема 10. Еволюція та історія соціальних комунікацій як епістемологічна проблема.

Концепції трансформації комунікаційних систем (концепція Буданцева та Маклюена). Поняття про інформаційно-комунікаційні еволюції та революції в суспільстві. Соціокультурні фактори еволюції соціальних комунікацій. Рушійні сили розвитку соціальних комунікацій. Принципи історичної типології соціальних комунікацій.

Приклад історичної типологізації: біологічна комунікація, комунікація гомінід, ритуально-міфологічна комунікація, комунікація переконання вісьового часу,

Тема 11. Зародження соціальної комунікації

Біологічна комунікація тварин та біосоціальна комунікація гомінід (За К. Лоренцом, Н. Луманом, Є. Ахмадуліним).

Тема 12. Ритуально-міфологічна комунікація прилучення

Ритуально-міфологічна (концепція ритуалу А.К. Байбуріна, концепція міфу А.А. Потебні, Є.Б. Тайлора, Дж. Фрезера, Б. Маліновського, Е. Дюркгейма, Е. Кассієра, К. Леві-Строса, М. Еліаде) комунікація прилучення як нерозчленована суб'єктно-об'єктна комунікація «повторюваного повідомлення» первісного суспільства та державна (цивілізації Месопотамії та Стародавнього Єгипту) ритуально-міфологічна комунікація традиційного суспільства. Освоєння письма як друга інформаційна революція. Поняття «палеожурналістики» за А. Калмиковим. Особливості комунікативного функціонування ритуалу та міфу у сучасному суспільстві (За Р. Бартом).

Міф як світоглядний феномен та як перший духовний первінь людини. Комунікативна матриця міфу: не дискурс, а екран, на який проєктувалися образи сучасної повсякденної реальності через архетипи колективного підсвідомого.

Тема 13. Комунікація переконання й залучення «вісьового часу»

Концепція «вісьового часу» за К. Ясперсом. Пророк-проповідник як S комунікації. R комунікації як наділений правом вибору.

Тема 14. Літературна комунікація як пропозиція множинності істини

Концепція Р. Рорті. Плюралізм. Множинність Істини. «Дон-Кіхот» Сервантеса як яскравий приклад множинності істини. Виникнення друку як третя інформаційна революція.

Тема 15. Аксіологія новини та журналістська комунікація

Ціннісне відношення до нового знання і подій поточного життя (За Г. Лазутіною). Комунікативна модель журналістики (за Є. Ахмадуліним).

Тема 16. Постжурналістська комунікація.

Особливості «постжурналістської» комунікації (за А. Калмиковим та Є. Ахмадуліним). Інтернет, мобільний зв'язок як основа прогресу інформатизації суспільства й основа подальшої еволюції соціальних комунікацій. Глобалізаційні процеси в соціальній комунікації. Закономірності розвитку соціальної комунікації в сучасних умовах. Перспективи розвитку інформаційної галузі в Україні. Поняття «інформаційного вибуху». Соціальна комунікація в умовах перенасичення інформаційного простору: умови, закономірності, тенденції; поняття «інформаційного стресу». Поняття про «інфосферу», «ноосферу» та «прозоре суспільство».

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. «Соціальні комунікації» як явище, наукова і навчальна дисципліна. Парадигма складових поняття «соціальні комунікації».												
Тема 1. Специфіка курсу «Теорія та історія соціальних комунікацій»	5	4				1	3	1				2
Тема 2. Парадигма визначень поняття «соціальні комунікації» Назва	6	4				2	5	1				4
Тема 3. Засоби та канали передачі інформації	6	4				2	5	1				4
Разом за розділом 1	17	12				5	13	3				10
Розділ 2. Горизонталь соціальних комунікацій												
Тема 4. Журналістика як різновид соціальних комунікацій.	7	4	2			1	3	1				2
Тема 5. Освіта як різновид соціальних комунікацій	8	4	2			2	5	1				4
Темаб. Релігія як різновид соціальних комунікацій.	10	4	2			4	9	1				8

Тема 7. Мистецтво як різновид соціальних комунікацій. .	10	4	2			4	9	1				8
Тема 8. Реклама як різновид соціальних комунікацій.	6	4				2	4					4
Тема 9. Фотографія як різновид соціальних комунікацій	3	2				1	2					2
Разом за розділом 2	44	22	8			14	32	4				28
Розділ 3. Вертикаль соціальних комунікацій												
.Тема 10. Еволюція соціальних комунікацій .	3	2				1	2	1				1
Тема 11. . Зародження соціальної комунікації	5	4				1	1					1
Тема 12. Ритуально- міфологічна комунікація прилучення	8	4	2			2	5	1				4
Тема 13. Комунікація переконання та залучення «вісьового часу»	8	4	2			2	5	1				4
Тема 14. Літературна комунікація	6	4				2	3	1				2
Тема 15. Журналістська комунікація	5	2	2			1	2					2
Тема 16. Постжурналістська комунікація	6	2	2			2	3	1				2
Разом за розділом 3:	41	22	8			11	21	5				16
Разом усього	102	56	16			30	66	12				54

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Моє місце в сучасній журналістиці (есе або презентація творчого доробку)	2
2	Освіта як різновид соціальних комунікацій. Сутність реформи середньої освіти в Україні «Від школи знань до школи компетенцій»	2
3	Релігія як різновид соціальних комунікацій. Актуальні релігійна проблематика в Україні. (Томос). «Смерть Бога» як фундаментальна метафора постмодерністської філософії в контексті еволюції релігійної віри	2
4	Мистецтво як різновид соціальних комунікацій і як джерело	2

	інформації для журналіста. Множинність істини та конфлікт інтерпретацій у мистецьких творах (аналіз мистецького твору за вибором студента у жанрі есе, або критичної статті).	
5	Міф як соціокомунікативна матриця (концепції О. Потебні, О. Лосєва, М. Еліаде). Міфи сучасного світу (за концепцією Р. Барта)	2
6	Концепція «вісьового часу» за монографією К. Ясперса «Смысл и назначение истории»	2
7	«Галактика Гуттенберга» в контексті догуттенбергової та постгуттенбергової епохи (за М. Маклюеном)	2
8	Постжурналістська комунікація. Презентація рефератів	2

5. Завдання для самостійної роботи (стаціонар)

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Журналістський матеріал .	33
2	Реферат-дослідження	53
	Разом	86

Завдання для самостійної роботи (заочне відділення)

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Журналістський матеріал .	12
2	Реферат-дослідження	12
	Разом	24

6. Індивідуальні завдання

7. Методи контролю

Головним методом поточного контролю і не тільки контролю, а й глибокого особистісного осмислення матеріалу є *поточні есе*, які у кожному модулі мають свої особливості. Для *першого модулю* це буде есе – розкриття висловлення про комунікацію . Треба розкрити сутність висловлення (1. «Комунікація – це людські стосунки у сигніфікації» (Р. Якобсон), 2. «Мова – великий трубопровід» (Дж. Локк), 3. «Мысль изреченная – есть ложь» (Ф.Тютчев), 4. «Мова – тюрма думки» (Ф. Ніцше); 5. «Концепт – надбання індивіду» (А. Залевська); 6. Від «Я - Чужий» до «Я - Інший» (за М. Бубером). – Треба розкрити значення кожного вислову. А з приводу одного (на вибір) написати власні міркування з приводу.

Робота оцінюється у 10 балів. 5 балів – за стисле витлумачення кожного з п'яти висловлень і 5 балів – за розгорнуте есе-роздум з приводу одного з шести висловів. Стисле витлумачення кожного вислову (без власних роздумів) оцінюється у 6 балів.

Другий модуль передбачає використання теоретичних знань для написання есея, що жанрово тяжіє до аналітичної чи публіцистичної статті, яка б розкривала актуальні проблеми сучасної освіти, релігії, мистецтва. Темі за вибором студента: 1. Сутність та проблеми реформи «Від школи знань до школи компетенцій»; 2. Томос для України. 3. Аналітична рецензія на мистецьку подію у Харкові.

Робота оцінюється у 10 балів за всебічне розкриття актуальної теми з дотриманням принципу «балансу думок». Однобічне висвітлення буде поціноване у 6 балів.

Третій модуль потребує більшого занурення у наукову і довідкову літературу. Це есе-міркування над прочитаним. Темі за вибором студента: 1. Комунікативна матриця міфу (за А. Лосєвим); 2. «Вісьова комунікація» (за К. Ясперсом). 3. Літературна комунікація (за Р. Рорті). 4. Журналістика як ціннісне відношення до знання про події поточного життя (за Г. Лазутіною). 5. Концепція «прозорого суспільства» (за Дж. Ваттимо).

Одно з есе (за вибором студента) повинно перерости в більш об'ємний **реферат-дослідження**, тема і план якого кожним студентом узгоджується з викладачем. Передбачаються і інші теми зв цікавостями студента.

Реферат-дослідження поцінюється у 20 балів, якщо він буде вчасно виконаний і захищений на одному з практичних занять чи додаткових консультаціях. Реферат без захисту буде оцінюватись у 10 балів.

Контрольна робота складається з двох завдань. Завдання перше передбачає витлумачення цитати відомих науковців стосовно соціальної комунікації та відповідь на питання (завдання та орієнтовні відповіді додаються). Кожне завдання рпоцінюється у 5 балів. У першому завданні перевіряється вміння студента самостійномислити. У другому ерудиція та чіткість викладення матеріалу.

Іспит включає теоретичне питання (10 балів), комунікативний аналіз тексту (15 балів) та есе на задану тему (15 балів).

Отже, методами контролю є:

1. Поточні есе.
2. Контрольна робота.
3. Захист реферату-дослідження.
4. Іспит.

8. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання																				
Розділ 1			Розділ 2					Розділ 3						К р	И з	Р	Е	Сум		
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Т 11	Т 12	Т 13	Т 14	Т 15	Т 16					
		10						10							10	10	20	60		100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

90 – 100: студент повинен мати широку ерудицію, вільно володіти теоретичним матеріалом, орієнтуватися в актуальних питаннях сучасного українського суспільства (освіта, мистецтво, релігія), володіти навичками комунікативного аналізу журналістського тексту та вміти логічно і грамотно викладати матеріал.

9. Рекомендована література

Основна література

Навчальна:

1. ґ. Бориснєв С.В. Социология коммуникации. – М., 2003.
2. Василик М.А. / Основы теории коммуникации . Под.ред проф. М.А, Василика. – М., 2003.
3. Гавра Д.П. Основы теории коммуникации : Учебное пособие. Стандарт третьего поколения. – СПб., – СПб., 2011..
4. Калачёва И.И. / История и теория социальных коммуникаций : учеб.-метод. комплекс / И.И. Калачёва, О.Е. Дмитриева \ \ <http://elib.bsu.by/handle/123456789/171992>
5. Партико З.В. Теорія масової інформації та комунікації. – Львів, 2008.
6. Почепцов Г.Г. Теория коммуникации. М., 2001.
7. Різун В.В. Теорія масової комунікації. – К., 2008.
8. Соколов А.В. Социальные коммуникации. – М., 2003.
9. Соколов А.В. Общая теория социальной коммуникации. – СПб., 2002

Допоміжна література

Допоміжна

1. Абдеев Р.Ф. Философия информационной цивилизации. – М., 1994.
2. Апинян Т.А. Міфологія: Теорія и событие. – СПб., 2005.
3. Афанасьев В.Г. Социальная информация. – М., 1994.
4. Ахмадулин Е.В. Краткий курс теории журналистики. – М., 2006
5. Ашин Г.К. «Массы» теории // Современная западная социология: словарь. – М., 1990.
6. Березин В.М. Массовая коммуникация: сущность, каналы действия. – М., 2003.
7. Браун Дж., Томпсон С. Основы воздействия СМИ. – М., 2004.
8. Бриллюэн Л. Наука и теория информации. – М., 1960.
9. Ван-Дейк Т.А. Язык. Познание. Коммуникация. – М., 1989.
10. Вацлавик П., Бивин Д., Джексон Д. Прагматика человеческих коммуникаций: изучение паттернов, патологий и парадоксов взаимодействий. – М., 2000.
11. Воронцов Ю.В. К вопросу о структуре коммуникационного потока. // Предмет семиотики. Теоретические и практические проблемы взаимодействия средств массовой коммуникации. – М., 1975. – С. 22-35.
12. Гуревич П.С. Социальная мифология. – М., 1983.
13. Грушевський Т.Г., Попков В.Д., Садохин А.П. Основы межкультурной коммуникации. – М., 2002.
14. Дзялошинский И.М. Технология журналистской деятельности: наедине с действительностью. Методы получения и осмысления социальной информации. – М., 1998.
15. Дридзе Т.М. Текстовая деятельность в структуре социальной коммуникации. – М., 1984.
16. Жабский М.И. Роль кино в первичной социализации // Содружество школы и учреждений культуры в художественном воспитании учащихся. – М., 1998.
17. Зарецкая Е.Н. Риторика: Теория и практика речевой коммуникации. – М., 1999.
18. Затуливетер Ю.С. Информационная природа социальных перемен. – М., 2001.
19. Землянова Л.М. Современная американская коммуникативистика: Теоретические концепции, проблемы, прогнозы. М.1995.
20. Ильин И.А. Гитлер и Сталин. Публицистика 1939-1945 гг. – М., 2004.
21. Инфосфера: Информационные структуры, системы и процессы в науке и обществе / Ред. кол. Ю.М. Арский, Р.С. Гиляровский, И.С. Туров, А.И. Черный. – М., 1996.
22. Казакова Т.В. Бінарні опозиції в античній пражурналістиці як засіб оцінки: на матеріалі ораторської прози. // Наукові записки Інституту журналістики. – 2005. – Т. 20. – С. 110-114.
23. Казакова Т.В. Джерела традицій української публіцистичної словесності («Слово про закон і благодать» митрополита Іларіона). // Наукові записки Інституту журналістики. – 2007. – Т. 26. – С. 190-194.
24. Казакова Т.В. Загальна типологія масової комунікації дожурналістської доби. // Творчі та організаційні особливості функціонування сучасного медійного простору. – Тернопіль-Львів, 2008. – Т. 1. – С. 70-73.

25. Казакова Т.В. Зародження проповідницької комунікації до журналістської епохи: спроба наукової реконструкції. // *Стиль і текст*. – 2006. - №7. – С. 46-55.
26. Казакова Т.В. Засоби масової інформації і політична культура Стародавнього Риму // *Нова філологія*. – 2005. – Вип. 3. – Т. 2. – С. 74-86.
27. Казакова Т.В. Інформаційно-комунікативні відносини найдавніших гомінід як виток соціальних комунікацій людства. // *Ученые записки Таврического национального университета им. В.Н. Вернадского. Филология. Социальная коммуникация*. – 2008. – Том 21 (60) № 1. – С. 199-203.
28. Казакова Т.В. Історико-журналістські дисципліни у руслі дисциплінарної матриці «соціальні комунікації» // *Методика викладання історико-журналістських дисциплін і професійні потреби*. – К., 2008. – С. 15-18.
29. Казакова Т.В. Особливості виникнення інтелектуально-університетської комунікації Середньовіччя. // *Вісник Харківського національного ун-ту ім. В.Н. Каразіна*. – 2007. - № 766. – С. 9-15.
30. Казакова Т.В. Особливості усної комунікації західноєвропейського Середньовіччя // *Вісник Дніпропетровського університету*. – 2006. № 1. – Вип. 8. – С. 145-149.
31. Казакова Т.В. Полеміка «Проти латинян» у публіцистиці Київської Русі XI-XII ст.. як явище української пражурналістики // *Українська журналістика в контексті світової*. – К., 2008. – Вип. 2 (7). – С. 4-23.
32. Казакова Т.В. Поняття «пражурналістика» в українській науці // *Вісник ХНУ*. – 2005. - № 647 (Вип. 43). – С. 155–159.
33. Казакова Т.В. Пражурналістика як проблемне явище сучасного мас-медійного знання // *Вісник Луганського національно-педагогічного університету ім. Т. Шевченка*. – 2007. - № 8 (125). – С. 124-138.
34. Казакова Т.В. Про співвідношення понять «пражурналістика» і «публічна сфера» // *Культура народів Причерномор'я*. – 2007. - № 101. – С. 178-181.
35. Казакова Т.В. Про співвідношення понять «пражурналістика» та «мас-медійна словесність» // *Збірник Харківського історико-філологічного товариства*. – Харків, 2006. – С. 393-401.
36. Казакова Т.В. Проблема сутнісного співвідношення елементів дуальної системи «пражурналістика-журналістика» у контексті теорії та історії масової комунікації // *Методологічне забезпечення підготовки журналістських кадрів у процесі роздержавлення мас-медіа та створення системи суспільних та громадських ЗМІ*. – К., 2007. – С. 106-114.
37. Казакова Т.В. Прологом масової комунікації у біологічному світі (до постановки питання про джерела палеожурналістики) // *Наукові записки Інституту журналістики*. - 2007. – Т. 28. – С. 27-32.
38. Казакова Т.В. Публічна страта як пражурналістське явище Середньовіччя // *Вісник ХНУ*. – 2006. - № 727. – Вип. 47. – С. 230-235.
39. Казакова Т.В. Роль публіцистики у революційній ситуації в Римі 63-66 рр. до н.е. // *Вісник ХНУ*. – 2005. - №659. – С. 257-263.
40. Казакова Т.В. Системність античної пражурналістики // *Діалог медіа-студії*. – 2006. - № 4. – С. 16-22.
41. Казакова Т.В. Системність церковної комунікації Середньовіччя: До питання про європейську пражурналістику // *Історико-літературний журнал*. – 2005. - № 11. – С. 44-53.
42. Казакова Т.В. Скальдовий панегірик як явище пражурналістики // *Літературознавчий збірник*. – 2006. – Вип. 7. – С. 19-22.
43. Казакова Т.В. Соціально-комунікаційна функція міфу в прадавньому суспільстві у світлі міфологічної концепції О.О. Потебні // *Вісник ХНУ*. – 2007. - № 787. – С. 33-37.
44. Казакова Т.В. Социальная коммуникация пражурналистского периода в контексте различных исследовательских традиций // *Журналистика и медиаобразование в XXI веке*. – Белгород, 2006. – С. 68-73.
45. Казакова Т.В. Соціальні комунікації як предмет вивчення: основні напрямки дослідження. // *Діалог медіа-студії*. – 2008. - № 7. – С. 194-203.
46. Казакова Т.В. Специфіка журналістикознавчого вивчення середньовічної проповіді: постановка проблеми // *Наукові записки Інституту журналістики*. – 2006. – Т. 23. – С. 130-143.

47. Казакова Т.В. Функціональні особливості міфу як комунікаційної матриці традиційного суспільства. До постановки проблеми // Філософські перипетії. Вісник ХНУ. - № 812, 2008
48. Казакова Т.В. Ще раз про вивчення явища пражурналістики: діалог сакрального і профанного слова // Українське журналістикознавство. – 2006. – Вип.7. – С. 50-55.
49. Казакова Т.В. Еволюція соціальної комунікації як предмет журналістикознавства. // Verba Magistri. Мовознавство. Літературознавство. Журналістикознавство. Педагогіка. Методика. – Харків, 2008. – С. 549-559.
50. Кайуа Р. Миф и человек. Человек и сакральное. М., 2003.
51. Каныгин Ю.М., Яковенко Ю.И. Введение в социальную когнитологию. – К., 1992.
52. Каныгин Ю.М. Основы когнитивного обществознания (Информационная теория социальных систем). – К., 1993.
53. Кара-Мурза С.А. Манипуляция сознанием. – М., 2000.
54. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество, культура. – М., 2000.
55. Кассирер Э. Философия символических форм. Т. 2. Мифологическое мышление. – М.; СПб., 2002.
56. Кириллова Н.Б. Медиа-культура: От модерна к постмодерну. – М., 2006.
57. Косарев А.Ф. Философия мифа: Мифология и ее эвристическая значимость. – М.; СПб., 2000.
58. Коган В.З. Теория информационного взаимодействия. Философско-социологические очерки. – Новосибирск, 1992.
59. Коган В.З., Уханов В.А. Человек, информация, потребности, деятельность. – Томск, 1992.
60. Короченский А.П. «Пятая власть?» Феномен медиакритики в контексте информационного рынка. – Ростов-на-Дону, 2002.
61. Кули Ч. Человеческая природа и социальный порядок. – М., 2000.
62. Куценков П.А. Начало. Очерки истории первобытного и традиционного искусства. – М., 2001.
63. Лалл, Джеймс. Мас-медіа, комунікація, культура. Глобальний підхід. – К., 2002.
64. Леви-Строс К. Как умирают мифы // Зарубежные исследования по семиотике фольклора. – М., 1985.
65. Леви Строс К. Первобытное мышление. – М., 1994.
66. Левкович В.П. Обычай и ритуал как способ социальной регуляции поведения // Психологические проблемы социальной регуляции поведения. – М., 1976.
67. Лич Э. Культура и коммуникация. – М., 2001.
68. Лосев А.Ф. Диалектика мифа. – М., 2001.
69. Лотман Ю.М. Мозг – текст – культура – искусственный интеллект. // Избр статьи. В 3-х тт. – Таллин, 1992.
70. Луман Н. Коммуникация и действие // Н. Луман. Социальные системы. Очерк общей теории. – СПб., 2007. – С. 193-240.
71. Луман Н. Медиа коммуникации. – М., 2005.
72. Луман Н. Реальность массмедиа. – М., 2005.
73. Мамардашвили М.К. Формы и содержания мышления. – М., 1968.
74. Массон В.М. Первые цивилизации. – Л., 1989.
75. Мастерман Л. Обучение языку средств массовой коммуникации. // Специалист. – 1993. - № 4.
76. Мердок Дж. Социальная структура. – М., 2003.
77. Мид Дж. От жеста к символу // Американская социологическая мысль. – М., 1994.
78. Мосс М. Социальные функции священного. – СПб., 2000.
79. Мелещенко О.К. Комп'ютерні і телекомунікаційні технології як гарант інтеграції журналістики України в світовий інформаційний простір. – К., 1999.
80. Нечай О.Ф. Ракурсы. О телевизионной коммуникации и эстетике. – М., 1990.
81. Нечипуренко В.Н. Ритуал (опыт социально-философского анализа). – Ростов-на-Дону, 2002.
82. Ольшанский Д.В. Психология масс. – СПб., 2001.
83. Ортега-и-Гассет Х. Восстание масс. – М., 1978.
84. Павлюк Л. Знак, символ, міф у масовій комунікації. – Львів, 2006.
85. Пирс Дж. Символы, сигналы, шумы. Закономерности и процессы передачи информации. – М., 1967.
86. Питерс Дж. Д. Слова на вітрі. Історія ідеї комунікації. – К., 2004.
87. Познин В.Ф. От пиктограммы до Интернета. – СПб., 2001.

88. Почепцов Г.Г. Коммуникационные технологии. – М., 2001.
89. Почепцов Г.Г. Теория коммуникации. – М., 2003.
90. Рашкофф Д. Медиавирус. Как поп-культура иайно воздействует на ваше сознание. – М., 2002.
91. Різун В.В. Журналістська освіта та наука в контексті нових змін в освітній і науковій галузях // Українська журналістика: умови формування та перспективи розвитку. Зб. наук. пр. / - Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького. – Черкаси, 2007.
92. Різун Володимир. Ідея журналістської освіти в контексті дискурсу про університет. – Луцьк, 2007.
93. Різун В.В. Розвиток науки про масову комунікацію в інституті журналістики // Вісник Київського нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. Журналістика. – 2008. Вип. 16. – С. 4-9.
94. Родионов В.А. Коммуникация как социальное явление. – Ростов-на-Дону, 1984.
95. Сокуров А. Главным искусством по-прежнему остается литература // Киноведческие записки. – 1994. - № 23.
96. Социальная практика и журналистский текст/ Под ред. Я.Н. Засурского, Е.Н. Прониной. – М., 1990.
97. Соціальні комунікації: хрестоматія/ уклад. В.О. Ільганаєва. – Х., 1999.
98. Сторі Дж. Теорія культури та масова культура. Вступний курс. – Акта, 2005.
99. Суханов А.П. Мир информации. История и перспективы. – М., 1986.
100. Урсул А.Д. Путь в ноосферу. – М., 1993.
101. Федотова Л.Н. Массовая информация: стратегия производства и тактика потребления. – М., 1996.
102. Фрезер Дж.Дж. Золотая ветвь: Исследование магии религии. – М., 1986.
103. Харрис Р. Психология массовых коммуникаций. – СПб.; М., 2001.
104. Хомский Н. Язык и мышление. БГК им. И.А. Бодуэна де Куртена, 1999.
105. Хренов Н.А. Зрелища в эпоху восстания масс. – М., 2006.
106. Хренов Н.А. Публика в истории культуры. Феномен публики в ракурсе психологии масс. – М., 2007.
107. Шинкаренко В.Д. Смысловая структура социокультурного пространства: Игра, ритуал, магия. – М., 2005.
108. Шпет Г.Г. Психология социального бытия. – М., 1996.
109. Шюц А. Избранное. Мир, светящийся смыслом. – М., 2004.
110. Юнг К.Г., фон Франц М.-Л., Хендерсон Дж. Л., Якоби И., Яффе А. Человек и его символы. – М., 1998.